

שבת (25)

לחיות את השבת

ירא שמים יקרא שנים מקרא ואחד תרגום

ה"בעל הטורים" בתחילת ספר שמות כותב: "ואלה שמות בני ישראל": ראשי תיבות: ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר, יחיה שנים רבות ארוכים לעולם.

הגמרא (ברכות נט.) דנה מה מברכים כאשר רואים את הקשת, לדעת אחת אומרים: "זוכר הברית" ולדעת אחרת אומרים: "נאמן בבריתו וקיים במאמרו". בא רב פפא ואומר: הלכך נימרינהו לתרוייהו, כלומר, כיון שאין הכרעה כיצד לברך, יש לומר את שני הלשונות גם יחד. בהמשך דנה הגמרא בברכת ההודאה. שוב נחלקו שם התנאים מהו הנוסח וגם שם אומר רב פפא: הלכך נימרינהו לתרוייהו. ובמסורת הש"ס שם מציין, כי כך דרכו של רב פפא בעוד מקומות, שכאשר יש ספק כיצד לומר, סובר רב פפא שיש לומר את שתי הלשונות.

מדוע דוקא רב פפא הולך בשיטה הזאת? הגמרא (נידה לג:) מספרת: רב פפא נקלע למקום ושמו תואך, ושאל האם יש במקום הזה תלמיד חכם, כי ברצונו לקבל את פניו. אמרה לו ההיא סבתא: יש כאן, במקום, צורבא מרבנן ושמו רב שמואל, ויהי רצון שתהיה כמותו. אמר רב פפא: אם היא מברכת אותי כך, כנראה שהוא ירא שמים. נמצא כי היא ברכה את רב פפא, שיהיה אף הוא ירא שמים.

אין אנו יודעים מה זה ירא שמים, אך הבה ונפתח את השולחן ערוך, ונראה שהוא נותן 'סימן' ליראת שמים. בסימן רפ"ה, פוסק השולחן ערוך שצריך אדם לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום, ובסעיף ב' כותב: אם לומד הפרשה בפרוש רש"י חשוב כמו תרגום, וירא שמים יקרא תרגום וגם פרוש רש"י. היינו מכיון שיש ספק האם יוצאים ידי חובה בפרוש רש"י, או שמא צריך תרגום דווקא, לכן ירא שמים יקרא את שניהם.

נמצא כי סימן ליראת שמים, הוא מי שמשדל לצאת ידי חובת כל השיטות, ולכן רב פפא בהיותו ירא שמים, נקט להלכה שכל אימת שיש ספק בנוסח הלשון הרי "הלכך נימרינהו לתרוייהו", כי זהו דרכו של ירא שמים כאמור. *ספר ומתוק האור "שבת קודש"*

מה לעשות בשבת? כיצד ניתן לנצל את יום השבת? האמת שיש להאריך בזה רבות, רק שנזכיר כאן שני דברים: צריכים לשמור את השבת, לא לחללה, ובעיקר לזכור שהיום שבת. כשיש אחרי צהריים או ערב ארוך ויושבים ומפטטים, זהו חילול שבת. כי עצם הדבר ששוכחים שהיום שבת זהו חילול שבת. על אחת כמה וכמה מי שקורא ספר כלשהו, אפילו סיפורי צדיקים, פשוט להעביר את הזמן, זהו מעשה שנועד כולו לשכוח שכעת שבת, הוא לא חי את השבת, וגם זה בכלל חילול שבת. בעשרים וארבע השעות הללו יש להשתדל כמה שאפשר לחיות עם השבת, למלאות את הזמן עם לימוד, עם קדושה, לא לקפוץ למדרגות גבוהות, אין שום צורך בזה. המדרגות באות מהשי"ת, מהשבת עצמה. עלינו מוטל רק "הרחב פיך ואמלאהו", לחיות שעכשיו שבת, לדעת שעומדים לפני מעיין שנקרא שבת. אדם שחי את השבת קודש, זוהי נעימה, חדירה לתוך עולם הקדושה. בביהמ"ק היתה סוגיא מיוחדת של שמירה. היו שם מחיצות פרוכת, ובכל הפתחים היו ניצבים שומרים, כדי לא לתת לזר להכנס. זו היתה סוגיא חשובה בביהמ"ק. זהו דבר מאוד מעניין. חשבתי לעצמי: בעצם, כמה זמן כבר עבדו שם? סך הכל מהבוקר עד הצהריים. בשעה שתיים כבר נסגר בית המקדש. עבודת הקרבנות לא מילאה את כל היום, ביהמ"ק לא היה מקום רק של עבודה. מה בכל אופן עשו שם במשך עשרים וארבע שעות? שמירה. חיים בתוך בית המקדש, מחיצות על גבי מחיצות, יהודי שנכנס ידע היטב שהוא נמצא כעת בביהמ"ק.

זוהי גם שבת קודש, הזמן שבו עלינו לשבת בבית המדרש, ללמוד להתפלל, לומר פרקי תהלים, רק לא לעסוק בהבלים. זהו הרס וחורבן. אחת מן הנקודות שיש לשים עליהן לב באופן מיוחד, הוא השעות הללו מערב שבת אחרי חצות. אדם צריך פשוט למלא את הזמנים הללו. לא 'לתפוס מלאכים', לא דברים גדולים, רק למלא את הזמנים הללו עם תוכן. להיות כל הזמן בבית המדרש, שקוע בעסק התורה. והעושה כך אין לי ספק שיצא גדול בישראל.

קבלתי זאת מאחד מרבותי על אחד מהגדולים, שבכל ערב שבת הוא ישב ולמד. כל השבת הוא ישב ולמד. וכך הוא גדל. ודאי שישנם אנשים שגדלים בצורה אחרת, אבל זהו אחד מהדרכים הבטוחים להצליח. מי שעושה את ההשתדלות הזו, נפתחים לפניו עולמות, הוא זוכה לסייעתא דשמיא, מכל הבחינות, כי הוא מתברך מהשבת שהיא המעיין של כל הברכות.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "שבת קודש"

יצתה בת קול ואמרה: "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני, חכם בני ושמח לבי ואטיב חופי דבר".

רב פינקוס זצ"ל בספרו "שבת קודש"

הלכה: כיבוד אב ואם

להזכיר שם אביו כדי שיכירוהו, בעליה לתורה כתב השו"ע (סימן ר"מ ס"ב): ולא יקראנו בשמו, ובפסקים ותשובות (אות יא): כתב בפתחי תשובה (סק"ב) שאם שאלוהו בן מי הוא, מותר לומר להם 'בן ר' פלוני אני' וכן הסכימו שאר האחרונים. ויש מי שמתיר בזה אף בלי הוספת תואר, אבל לכתחילה נכון להוסיף תואר, ובפרט אם אומר בפרהסיא. וכן הדין לענין לקרוא לאביו לעלות לתורה, שאם הבן הוא גבאי בבית הכנסת, מותר לומר 'יעמוד אבי מורי פלוני בן פלוני', ואין צריך שאדם אחר יקראנו. וכן אם רוצה להתפלל או ללמוד לרפואת אביו או לעילוי נשמתו, מותר להזכיר שם אביו לכו"ע, דמסתמא האב מוחל על כבודו כדי שיהא לו רפואה או תיקון לנשמתו.

פסקים ותשובות

פתגם: אתה יודע, כשאתה יודע שאינך יודע

ספר "שמחלה"

חקירה: ארבעים סאה

צריך לטבול בארבעים סאה, או שהמקווה צריך להיות ארבעים סאה, אך אין צריך לטבול בכל הארבעים. (קובץ שיעורים פסחים קפד, שיעורי ר' שמואל עמוד ר בהערה, שיעור יושר ג-ז)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ביד הלשון

ערב שבת הודבקה בפתח בית המדרש מודעה, שבישרה לקהל כי בשבת ישא דרשן פלוני דרשה בעניני היום. עבר איש אחד, יריבו ומבקש רעתו של הדרשן, ותלש את המודעה מן הקיר. בשבת בשעה היעודה עלה הדרשן על הבימה ופתח ואמר: פעם אחת נכנסתי לאטליז וקניתי לשון. עטפתי את הלשון בנייר והלכתי לביתי. בדרך קפץ כנגדי כלב עז נפש וחטף את אשר בידי. עד מהרה התברר לי, כי הכלב חטף רק את הנייר ואילו הלשון נשארה עמי. וכל עוד יש לי לשון אדע מה לעשות בה.

ספר "חד וחלק" חלק ב' דף קסז

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, משה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל, ויקטור חי בן יקוטא.

חשיבות מיוחדת יש ללמוד הלכות שבת, והדברים יובנו על פי מעשה שהיה. בעיר בה כיהן מרן הגאון ר' יהושע דיסקין זצ"ל כרב, נודע כי הקיסר עומד להגיע לשם לביקור, וכמובן נערכו כל ההכנות הדרושות לקראת המעמד. ראש הקהל באותה העיר לא היה אדם כל כך מלומד. הוא היה עשיר ובעל נכסים, ובדרך כלל גם ירא שמים, והוא התכונן לקבל את פניו של הקיסר. קרא לו המהרי"ל דיסקין ואמר לו: "אינני חושב שכדאי לך להיות כאן בשעה שהקיסר יבוא! הוא נעלב, מה? אני לא אבוא?! הרי אני ראש הקהל!" והחליט לא לשמוע בקול הרב. הקיסר הגיע, וערכו לו סיור בתוך העיר. היה שם בית חולים, שהיהודים בנו אותו, והראו לו את יופיו של הבנין. אמר הקיסר: לדעתי החלונות הללו לא כל כך מתאימים, היה צריך לבנותם קצת אחרת. ענה ראש הקהל: כן, אדוני הקיסר, זה נכון, אך חשבנו שבגלל סיבה זו וזו עדיף לעשותם כך. ממשיכים הלאה, ומגיעים לבנין נוסף, וגם שם היתה לקיסר איזו הערה שהיה צריך להיות אחרת, וגם לראש הקהל היתה אותה תשובה: כן, גם על זה חשבנו, אבל החלטנו שיותר טוב כך. הוא רק גמר? לדבר, תפס אותו שוטר והשליך אותו אל בית הסוהר. "מה קרה?" שאל ראש הקהל בתמהון, והשוטר הסביר: "וכי אינך יודע שישנו במדינה חוק שכשהקיסר אומר משהו, לא מכחישים אותו! ?אומרים לו: אתה צודק וכך נעשה! אחרי ששוחרר ממאסרו הגיע ראש הקהל לר' יהושע לייב ושאל: איך ידעת שאכשל, האם רוח הקודש היא? ענה לו המהרי"ל: אין זו רוח הקודש, אלא שאני מכיר אותך, הנך איש פשוט, והיה ברור לי שאם תעמוד לפני הקיסר, תיכשל בצורה כלשהי! רבותי, ידועים דברי המשנה ברורה בהקדמתו לחלק ג': וכבר העיד הגאון בעל אורים ותומים בספרו "יערות דבש", כי אי אפשר כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמד כל הדינים על בוריים היטב היטב. משום ששבת היא יום שבו עומדים לפני המלך, ואדם לא מלומד, לא יכול לעמוד לפניו, כי החוקים כל כך מסובכים, ובודאי ייכשל.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "שבת קודש"

מסכת שבת ומסכת עירובין - סולם

בסדר מסכתות הש"ס, אחרי שמסיימים מסכת שבת, מתחילים מיד בלימוד מסכת עירובין, שאף היא עוסקת בענייני השבת. ובאמת, אילמלא היה כך, שגם מסכת עירובין היא מענייני השבת, לא ניתן היה להיפרד ממסכת שבת, כי זו מסכת מיוחדת שקשורה לשבת עצמה. בלתי אפשרי לקבל שייכות עם השבת עצמה בלעדי לימוד המסכת העוסקת בענייניה בעצם, זהו סולם. מצד אחד איסורי שבת הם מדאוויאת, ואילו הלכות עירובין הן רק מדרבנן, מצד שני אמרו חז"ל (שבת יד:) בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים,

